

Het was ongetwijfeld aan haar welgesneden gezicht en vloeiende lichaamslijnen te danken dat een mede-studente na een reeks van foute antwoorden als een min of meer smadelijk toegifje de opdracht kreeg om de Waddeneilanden voor onze kust op te dreunen. Het wicht ratelde de reeks van Texel tot en met Schiermonnikoog af en viel toen stil. „Fout,” dacht ik. „Goed,” sprak de vrouwvriendelijke docent. Ik stond paf. Goed, nota bene! Dat hadden wij op de lagere school wel anders geleerd!

Voogd Hendrik Toxopeus.

Een van de vroegere voogdhuzen.

„Rottumeroog” zongen wij uit met lange halen en met de nadruk waarmee we ook de tafels van vermenigvuldiging plachten te beëindigen. Niet omdat een sterk provinciaal chauvinisme ons daartoe verleide, nee, we jodelden het haast uit terwijl we met halzen als giraffes over de ouderwets-hoge vensterbanken spiedden. Want daar zagen we Rottum, zoals we het eiland doorgaans noemden, gepersonifieerd. Aanschouwelijk onderwijs was er niet.

De in 1936 gepensioneerde voogd Hendrik Toxopeus van Rottumeroog en zijn vrouw bewoonden het alleenstaande huis langs zij van onze school. Hij, een niet grote, brede man met een imposante snor, gekleed in een blauwe jekker en het hoofd gedekt door een blauwe pet. Een martiaal doch goedmoedig en mensvriendelijk voorkomen. Zij, klein van gestalte, bedrijvig in en om het huis, altoos bereid tot een praatje waarin een

kenmerkend en charmant vleugje van het dialect van haar geboorte-eiland Borkum doorklonk.

Toxopeus was 28 jaar heer en meester geweest op het eiland waar hij de voogden-dynastie van de familie Van Dijk was opgevolgd. De laatste Van Dijk was hoogbejaard toen zijn afscheid onafwendbaar werd. Lang had het ernaar uitgezien dat een zoon de taak van zijn vader zou voortzetten, maar diens kennismaking met een tekenaar bracht de kroonprins op andere gedachten. Hij wilde naar de vaste wal om kunstenaar te worden. Toen de ingelaste bedenktijd verstreken was en de zoon volhardde in zijn besluit, kwam het moment waarop de familie voor de laatste keer inscheepte voor een reis naar de vaste wal. Een opvolger werd gezocht en gevonden: in Hendrik Toxopeus, tot op dat moment sleepbootkapitein en -eigenaar. Met zijn vrouw nam hij zijn intrek in het voogdhuys, doorgaans

„de boerderij” genoemd, omdat dit grootste en centrale bouwwerk op het eiland die functie ook had.

Wegens de gebrekkige verbindingen met de wal en het nog ontbreken van apparatuur was het eiland geheel zelf-supporting. Paardekracht was nodig voor het werk in de duinen, koeien stelden de produktie van melk veilig, kortom: het deed denken aan de nering van een veeboer. De voogd werd bijgestaan door een aantal knechts die zich dagelijks bezighielden met de levende have en met het onderhoud van het eiland. Minimaal één knecht had doorgaans een meer maritieme achtergrond in verband met de verbinding met de wal. Verder was Rottum vele jaren een reddingstation waarvoor er een reddingsboot op het eiland gestationeerd was. Het was een zo loodzware sloop dat het onmogelijk was om die met de weinige beschikbare mannen te lanceren en te bemannen. Bij strandingen nabij Rot-

DOOR: HANS BEUKEMA

tum werd daarom doorgaans de wendbare en handzame eigen sloep van de voogd te water gebracht. Een heroïek staaltje van zemannschap schreven de voogd en zijn beide metgezellen Jan Kuiper en Jan van der Laan toen ze in december 1913 met z'n drieën in vliegend weer de opvarenden van de bark „Amazone” wisten te redden. Later kreeg Rottum een motorreddingsboot die bij gebrek aan een haven altijd aan een mooring lag. Met de komst van deze boot deed Mees Toxopeus, neef van de voogd, zijn intrede bij de reddingmaatschappij. Toen deze zijn commando verlegde naar de nieuwe „Insulinde”, werd hij opgevolgd door de reeds genoemde Jan Kuiper, die inmiddels getrouwd was met Gesina Toxopeus, zuster van de voogd, mijn oma. Enige jaren kende Rottum zo twee huishoudingen op het eiland, na verwant aan elkaar en overeenkomstig begaan met elkaars wel en wee. De

kinderen, werkzaam aan de vaste wal kwamen hun ouders van tijd tot tijd bezoeken en samen met de leeftijdgenoten die op het eiland werkzaam waren, zorgde dat voor een intieme, gezellige sfeer met tal van knusse hoogtepunten. Een daarvan was de verlovings van mijn ouders in het bescheiden reddingboothuis op Rottumeroog

Jan Toxopeus was zijn vader in 1938 opgevolgd en tijdens zijn voogdschap voltrokken zich grote veranderingen. De techniek maakte het mogelijk om van een permanente onderhoudsploeg op het eiland af te zien; dat kon, zo beweerden beleidsmakers van de nieuwe tijd, effectiever en min of meer op afroep vanaf de vaste wal. De boerderij die door de voortdurende verplaatsing van het eiland naar het oosten, als al haar voorgangers inmiddels op de westkant stond en op het punt stond in het wad te verdwijnen, werd vervangen door een woning, zij het met een uitkijktoren die

De woning van de laatste strandvoogd en zijn gezin.

Op de voorgrond voogd Hendrik Toxopeus, linksvoor schipper Mees Toxopeus, linksachter en rechts Klaas Toxopeus en Jan Kuiper, respectievelijke stuurman en schipper van de Rottumer reddingboot.

ook alle boerderijen had gekenmerkt. De bevoegdheden van de voogd ondergingen geen verschraling doch de praktische uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden werd steeds sterker onderhevig aan theoretische bedrucht waarin weinig ruimte werd gelaten voor de praktische ervaringen van de voogd, met zijn jarenlange staat van dienst temidden van het oneindige spel van wind en water.

In de laatste jaren voor de pensionering van Jan Toxopeus en zijn echtgenote was ik herhaaldelijk op het eiland met Hendrik, hun zoon. Schitterende tochten waren dat, met de boot over het wad, de lange voettocht van de ankerplaats naar het eiland, waar je in het huis op het duin altijd een gastvrij onthaal wachtte. Ik er-voer Rottum zoals ook mijn ouders

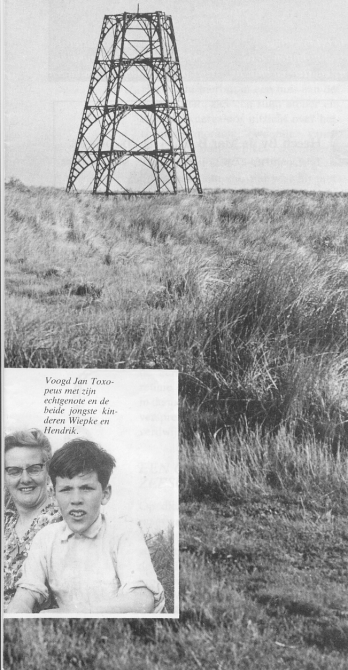
het in een uitgebreidere vorm gekend hadden. Mooie duinen, lange stranden, wrakhout, konijnen en een select gezelschap mensen, levend in en met de natuur. Hendrik en ik gingen beroepsmatig verschillende wegen, maar bleven het wad trouw, ieder met een eigen schip en met vrouwen aan onze zijde die de liefde voor de wadden intens met ons delen.

Vorig jaar november waren we er weer, op Rottum, gevierden en claudestien wel te verstaan want het is verboden gebied. Rond die tijd van het jaar is er echter niets kapot te maken of te verstoren en zo dwaalden we nog even naar de plekjes waar onze herinneringen liggen. Het was een weerzien dat mij niet onverdeeld gelukkig stemde. Wat ik er tijdens ons korte verblijf miste, was de hinderlijke aanwezigheid van het immer stuwende zand, dat zich door de kleinste kiertjes en gaatjes een weg zocht, maar tegelijkertijd ook langs natuurlijke weg zorgde voor de vorming van duinen. Dit zandtransport kwam goeddeels tot staan, toen men de westkant in stenen vatte om daarmee de „wandeling” van het eiland in oostelijke richting te stoppen en Rottum voor zelfverdrinking in de diepe Eems te behoeden. Een goed bedoeld, maar onjuist beleid, aldus de op Rottum opgegroeide Hendrik. Hiermee werd de bron van het zandtransport en dus van de duinvorming uitgeschakeld en moeten nu zwaar materieel en mensenhanden worden ingezet om te realiseren wat de natuur voorheen spontaan creëerde. Men zou de werkwijze weer moeten oppakken die door vele generaties voogden in de praktijk werd gebracht en met minimale middelen een maximum aan rendement opleverde, door windvangers te plaatsen waarachter zich in lij het zand ophoopt, het begin

van een nieuw duin. Voor een letterlijke ondergang van Rottum in de Eems hoeft geen vrees te bestaan omdat studies hebben uitgewezen dat het eiland al geruime tijd de neiging vertoont zich niet naar, maar langs de Eems te verplaatsen.

Dezer dagen werd bekend dat overwogen wordt het onderhoud aan Rottumerplaat en Rottumeroog te staken, om de natuur haar gang te laten gaan en toe te zien hoe de grillige luimen van de natuur zich zonder de tussenkomst van mensenhanden zullen ontwikkelen. Voor Hendrik en zijn vrouw Janny waren de rapen gaar. Op vrijdag 29 maart zetten zij in gezelschap van reporters van een landelijk ochtendblad voet op het verlaten strand van Rottumeroog; de bezetting van Rottum was een feit. Een dag later nam Nederland kennis van deze unieke actie en niet lang daarna togen horden journalisten naar het stille en haast vergeten eilandje in het uiterste oosten van ons Waddengebied. Na veertien dagen werd de bezetting, voor het begin van het broedseizoen, vrijwillig beëindigd. In hun tas namen de beide eilandkruikers toezeggingen mee van de minister van Verkeer en Waterstaat en van verschillende belangengroepen en instanties om alle plannen en voorstellen nogmaals op hun merites te beschouwen.

Inmiddels zijn de wetsovertreders na het onverwachte tumult dat op het eenzaamste eiland in de Waddenzee over hen kwam, teruggekeerd naar hun huis, tevens het ouderlijk en grootouderlijk huis. De school eraan bleek tijdens hun afwezigheid te zijn afgebroken. Nooit meer zullen tientallen kinderstemmen daar de naam Rottumeroog uitgalmen. Of de naam ook uit de atlasen zal verdwijnen?

Voogd Jan Toxopeus met zijn echtgenote en de beide jongste kinderen Wiepke en Hendrik.

Hendrik en Janny, teruggekeerd van hun bezettingsactie op Rottumeroog.

Belangenvereniging
Beroeps
Zeilschippers

Secretariaat:
Postbus 2031
2002 CA Haarlem
Telefoon 023 - 243753

Verslag van de Algemene
Ledenvergadering BBZ op 18 maart
1991 te Amsterdam

Begin juni is een vaardag met leden
van de Tweede Kamer gepland.
Hier wordt nog een schip voor ge-
vraagd, 25 à 30 personen op dag-

7. *Milieurapport „Alle hens aan
dek”*

Hendrik Boland licht toe dat in de
milieucommissie van de BBZ erg

commissie zich hier sterk voor te ma-
ken.

Klaar van der Valk: De energie wordt
op dit moment vooral gestoken in het